

Prófécia a Messiásról és országáról

Időpont: 1936. január 2. Bibliaóra
Helyszín: Győr – Diakonissza Ház

Alapige: Ézsaiás 11,1-9
Ének: Dunántúli Énekeskönyv: 463.

*És származik egy vesszőszál Isai törzsökéből, s gyökereiből egy virágszál nevededik.
Akin az Úrnak lelke megnyugoszik: bölcseségnek és értelemnek lelke, tanácsnak és hatalomnak lelke, az Úr ismeretének és félelmének lelke.
És gyönyörködik az Úrnak félelmében, és nem szeméinek látása szerint ítél, és nem füleinek hallása szerint bírászkodik:
Igazságban ítéli a gyöngéket, és tökéletességben bírászkodik a föld szegényei felett; megveri a földet szájának vesszejével, és ajkai lehével megöli a hitetlent.
Derekának övedzője az igazság léssen, és veséinek övedzője a hűség.
És lakozik a farkas a báránnyal, és a párduc a kecskefűúval fekszik, a borjú és az oroszlán-kölyök és a kövér barom együtt lesznek, és egy kis gyermek őrzi azokat;
A tehén és medve legelnek, és együtt feküsznek fiaik, az oroszlán, mint az ökör, szalmát eszik;
És gyönyörködik a csecsszopó a viperák lyukánál, és a csecstől elválasztott a baziliskus lyuka felett terjengeti kezét:
Nem ártnak és nem pusztítanak sehol szentségemnek hegyén, mert teljes léssen a föld az Úr ismeretével, mint a vizek a tengert beborítják.*

Ima: Köszönjük Neked Urunk, kegyelmes Istenünk, hogy a Te szent Fiadban kibékültél ezzel a világgal, és hogy kibékültél benne velünk is. Köszönjük Neked, hogy ezáltal Te nemcsak Magad és az ember, hanem az ember és ember és az ember és a világ között is békességet akartál teremteni. Köszönjük mindazt, amit ebből meg tudtál valósítani. Szégyelljük magunkat mindazért, ami akadályként szolgált életünkben és munkánkban, ebben a Te szent törekvésedben. Áldj meg minket a Te Szentlelkeddel ebben az órában is, hogy a békesség kötelezettsége a jóakarató emberek között hadd váljék valóra közöttünk is.

Ámen.

Az előző fejezetben beszélt a próféta arról, hogy Izrael leigázásának az Úr véget fog vetni és a fölötté diadalmaskodó világhatalom, Assíria, a maga megérdemelt sorsára fog jutni. Erről a gondolatról megy át egy másikra: ne gondolja Izrael, hogy megaláztatásának története végérvényesen el lesz intézve. Egy ember életében nem elég egy lecke a megaláztatásból, hanem – elég szomorú – az Istennek újra meg újra leckét kell adni nekünk a megaláztatásból. Mihelyst valami jól megy, mihelyst akadályok nincsenek, olyan hamar fejünkbe száll minden dicsőség, olyan hamar elfelejtkezünk, hogy minden jó adomány és tökéletes ajándék felülről száll alá irgalomból. Ezért van szüksége az egyénnek és a nemzetnek, hogy megalázza és felmagasztalja az Isten, megéreztesse: alázd meg magadat az én hatalmas kezem alatt, nekem hatalmam van arra, hogy megalázzalak és felmagasztaljalak. Izrael népére el fognak jönni új megaláztatások, új, talán még dicsőségesebb felmagasztalásáig. Mert minél mélyebbre alázza meg magát egy ember, egy nemzet az Isten hatalmas keze alatt, annál magasabbra emeli fel azután az Isten. Ez olyan csodálatos igazság, amit a saját magunk életében újra meg újra észlelnünk kell. Minél mélyebbre szállunk alá a hullámvölgybe, annál dicsőségesebb magasságba emel fel az Isten.

Azt mondja a próféta, amikor beszél erről, hogy lesz idő, amikor Izrael népének még borzasztóbb lesz a sorsa, mint most, csak törzsöke lesz már Isainak. Törzsök alatt értjük a magyarban a fának azt a részét, ami a törzs fölött van, míg a héberben az a szó, amit erre használnak, azt a facsonkot jelzi, amelyik ott marad a földben akkor, mikor kivágták már a fát, tehát egy kivágott fának visszamaradt csonkjá. Éppen csak hogy kilátszik kicsit a földből, máskülönben minden dicsősége, ékessége le van vágva. Mikor ebbe a nagy megaláztatásba, halálra ítéletésnek állapotába kerül majd Izrael, akkor Isai törzsökéből, ebből a csonkból, a gyökérből ki fog majd nőni újra egy vesszőszál, új hajtás és ez lesz a Messiás. A próféta a 11. fejezetben az első öt versben arról beszél nekünk, hogy milyen lesz ez a Messiás, a 6-9. versben pedig arról beszél, hogy milyen lesz a Messiás országa.

Ha közelebről vesszük ennek a szakasznak első részét, akkor azt látjuk, két dolgot állít a Messiás jeleként különösképpen szemeink elé: a Messiás nagy próféta lesz és nagy bíró lesz. A 2. vers szól arról, hogy próféta lesz, a 3-5. arról beszél, hogy nagy bíró lesz. A 2. vers így szól: *„Akin az Úrnak lelke megnyugoszik: bölcsességnek és értelemnek lelke, tanácsnak és hatalomnak lelke, az Úr ismeretének és félelmének lelke.”* A Messiás tehát sok lelket kap az Istentől. A régi tudósok összeszámolták, hogy a Léleknek hány ajándékát kapja, és különösképpen a Septuaginta tudósai úgy számították, hogy összesen hét ajándékát veszi. Úgy értették: *„Akin az Úrnak lelke megnyugoszik”*, ez a jövőmondás lelkét jelenti, így számították ki azt, hogy a Léleknek hét ajándékát kapja. Azoknak, akik erre gondoltak, főképpen az lebegett szemük előtt, hogy a hetes szám a bibliában mindig a teljesség száma, ezzel is azt akarták kimutatni, hogy a Messiáson a Léleknek teljessége van. Mi mindig csak részt kapunk a Lélekből, az Úr Jézus Krisztus azonban a Lélek teljességét kapta. Azonban kissé erőszakolt, hogy a hét ajándékot ebbe az ígébe belemagyarazzuk, a magyar fordítás helyesebben fogja fel, amikor ez után: *„Akin az Úrnak lelke megnyugoszik”*, kettőspontot tesz. Tulajdonképpen azt se lehet mondani, hogy hat lélek-adományról van szó, hanem 3 adománypárról:

- 1./ bölcsességnek és értelemnek lelke,
- 2./ tanácsnak és hatalomnak lelke,
- 3./ az Úr ismeretének és félelmének lelke.

Ez a három adománypár is azt mutatja, hogy a prófécia szerint a Messiás lesz az igazi, tökéletes próféta, mert őbenne lesz meg a tökéletes tudásnak lelke és képessége, őbenne lesz a bölcsességnek és értelemnek lelke. Bizonyos az, hogy amikor ezt írja, akkor nem azt akarja ezzel mondani, hogy a Messiás lesz a legtanultabb, legiskolázottabb embere a világnak, hanem neki lesz a legtöbb éleslátása ahhoz, hogy megértse a dolgokat, a dolgok lényegét, jelentőségét – őbenne lesz a tökéletes tudásnak, ismeretnek lelke.

A következő adománypár: őbenne lesz a tanácsnak, hatalomnak lelke, őbenne teljeseedik ki, őbenne lesz meg a tökéletes képessége a cselekvésnek, hogy meg tud sok mindent csinálni, őbenne lesz a tanácsnak, hatalomnak lelke, tehát meg fogja tudni látni, hogy döntő jelentőségű pillanatokban mit kell cselekedni. Előre fogja látni a következményeket, amelyek bizonyos cselekedetekből folynak. Emberi, világi események alakulását bölcsességgel, világosan fogja látni, határozott irányt fog tudni mutatni az emberi lelkeknek, akik hozzá fognak fordulni. De őrajta lesz a hatalom lelke, ami azt jelenti, nemcsak tanácsot tud adni, hanem azt végre tudja vinni, lesz hatalma, hogy elgondolásait végrehajtsa, a nehézségeken keresztülgázoljon az igazi próféta.

A harmadik adománypár az Úr Lelkéből, hogy a prófétán rajta lesz az Úr ismeretének és félelmének lelke. Neki tehát tökéletes közössége lesz az Istennel, mégpedig az a helyes

közösség, amelyben embernek lennie kell az Úrral, hogy ismeri az Urat. Az ismeret szó az ótestamentomban mindig a legteljesebb közösség kifejezésére szolgál. A legteljesebb közösségben érzi magát az Atyával, mégis ott van rajta a félelem lelke. A tiszteletteljes, az Úr iránt való szeretetnek, mégis az Úrtól való tartózkodásnak és tiszteletteljes félrehúzódnak, gyermeki félelemnek lelke lesz rajta. A Messiás igazi próféta lesz, akiben a tökéletes tudás, a tökéletes tanács és hatalomnak lelke és a tökéletes Istennel való közösség lesz meg.

A következő rész beszél arról, hogy a Messiás nemcsak tökéletes próféta, de tökéletes bíró lesz. Nem azért, mert neki lesz a legtökéletesebb jogi könyve, hanem mert gyönyörködik az Úrnak félelmében. Amikor bírászkodik, nem emberi paragrafusok, emberi törvény szerint mond ítéletet, hanem az Úr félelme van benne és ennek a belső lelki törvénynek alapján mond ítéletet. Tökéletes bíró lesz ez a Messiás azért, mert neki fog rendelkezésére állani a legtökéletesebb nyomozó eszköz: „...nem szemeknek látása szerint ítéel, és nem füleinek hallása szerint bírászkodik”. Minden más bíró arra van kényszerítve, hogy annak az alapján mondjon ítéletet, amit szemével lát és fülével hall, ellenben Ő a látható és hallható dolgokon kívül és azon túl belát a szíveknek és veséknek rejtekébe, azért tud tökéletes bíró lenni. Tökéletes bíró a Messiás azért, mert tökéletes a maga ítéletmondásában. A 4. vers azt mondja: „*Igazságban ítéli a gyöngéket, és tökéletességben bírászkodik a föld szegényei felett*”. Teljesen független bíró: sem a hatalmasoktól nem fél, sem a szegényeknek nem áll pártjára, hanem az igazságnak van pártján.

Tökéletes bíró lesz a Messiás azért, mert Neki lesz hatalma arra, hogy tökéletesen érvényt szerezzen a maga ítéletének, azt olvassuk: „... megveri a földet szájának vesszejével, és ajkai lehével megöli a hitetlent. Derekának övedzője az igazság léssen, és veséinek övedzője a hűség.”. Ez azt jelenti, hogy a Messiásnak olyan végrehajtó hatalom áll rendelkezésére, amellyel érvényt szerez az Ő ítéletének.

Ezeket mondja el a próféta a Messiásról, magáról. A következő részben, a 6-9. versekben beszél a Messiás országáról. Azt mondja, hogy a Messiás országa a békesség országa. Békesség lesz mindenekelőtt az emberek között – és érdekes, hogy ő nem ezt veszi előre, hanem az állatok között való békességet veszi előbb, de ha jobban megfigyeljük, meglátjuk, hogy a békességnek három irányát mutatja meg a Messiás országában. Békesség lesz az emberek között, az állatok között és békesség lesz az emberek és állatok között.

Hogy békesség lesz az emberek között, mutatja a 9. vers: abban a teljességben, amely az Úrnak ismeretével elborítja az egész földet, benne van, hogy a békesség alapja az Úrnak ismerete. Az Úrral való közösség lesz az egész világon az emberek között. Beszél ez az ige arról, hogy békesség lesz az állatok között: a farkas nem lesz többé ellensége a bárányoknak, hanem együtt fognak lakozni; a párduc a kis kecskét nem fogja mindenáron elragadni és felfalni akarni, hanem együtt fog békében feküdni vele; a borjú és oroszlánkölyök együtt feküsznek és az oroszlán, éppen úgy, mint az ökör, szalmát fog enni. Békesség lesz az állatok között, de nemcsak az állatok között, hanem az állatok és ember között. Ez a harmadik terület, amelyen a Messiás országának békességét meg akarja mutatni. Arról szól, hogy a borjút és oroszlánkölyköt, amelyek együtt lesznek, egy kis gyermek fogja őrizni. Egy kis gyermek, akinek sem ereje nincs, hogy megbirkózzék velük, sem tapasztalata, hogyan kell bánni, sem ügyessége nincsen, hogy ravaszsággal igájába tudja hajtani, egy kis gyermek, akire nem lehet még háziállat őrzését bízni, fogja tudni legeltetni, őrizni a borjút, az oroszlánkölyköt és a hízott barmot. De különösképpen szól erről a 8. vers, amely a mérges kígyók és kis gyermekek barátságáról beszél. Azt mondja: „*És gyönyörködik a csecsszopó a viperák lyukánál, és a csecstől elválasztott a baziliskus lyuka felett terjengeti kezét*”. „A csecstől elválasztott” alatt

valószínűleg nem olyan korú gyermeket gondol, mint a magyar szövegben értünk alatta, kb. 3 év körüli gyermeket ért alatta a héber biblia. A kis gyermek, amelyik már játszani tud, a baziliskus lyukánál játszik, ujját beledugja a kígyó lyukába, s míg ott kotorász, az nem harapja meg.

Egészen bizonyos, hogy az a viszony, amely valamikor volt az emberek és emberek, állatok és állatok, valamint emberek és állatok között valamikor tényleg a békesség viszonya volt. Egy kérdést kell különösképpen tisztázni az emberek és állatok egymás közötti viszonyát illetően. Mózes 1. könyve 2,19-20 verse a világ teremtésével kapcsolatban részletesen beszél az állatokról. Ebből a két versből világos, hogy az Isten az állatvilágot az emberek számára segítségül rendelte. Az Isten a teremtés alkalmával tehát nem ellenségeskedést akart az állat és ember között, hanem azt akarta, hogy az állatvilág segítőtársa legyen az embernek. Hogy ezt mennyire céltudatosan tette, mutatja az 1. fejezet 30. verse. Tehát az összes állat eredetileg a biblia szerint növényevő és nem húsevő ragadozó állat volt. Itt felmerül egy másik kérdés a 29. verssel kapcsolatban, eszerint az Úr az embernek is a növényevést rendeli, erre szoktak hivatkozni a vegetáriánusok. Azonban ahogy a 9. rész 3. verse, mint párhuzamos hely mutatja, Isten a vízözön után azt mondja Noénak: „*Minden mozgó állat, amely él, legyen nektek eledelül; amint a zöld füvet, nektek adtam mindazokat.*”. Itt van tehát egy pót étlap a jó Istentől az ember számára. Az állatok és az emberek között való teljes békesség és az állatok és állatok között való teljes békesség volt az Isten eredeti célkitűzése, ezt fogja létrehozni a Messiás országa.

Kicsit részletezve magának a prófécianak értelmét, nézzük hogyan és mikor teljesedett be, vagy fog beteljesedni ez a prófécia? Említettük, hogy ennek a szakasznak egyik része beszél a Messiásról, a másik a Messiás országáról. A Messiásra vonatkozó prófécia a mi hitünk szerint beteljesedett akkor, mikor az Úr Jézus Krisztus megszületett. Egészen érdekes apró dolgok mutatják ezt nekünk. Ez a prófécia azt mondja, hogy a Messiás Isai törzséből fog származni. Isai Dávid apja volt, tehát Dávid családjából fog származni. Tudjuk, az Úr Jézus Dávid családjából származik. Dávid családjában az a család már csak a kivágott gyönyörű szép óriási fának csak törzsöke lesz, csak csonkja csupán. Ha nézzük akár Máriát, akár Józsefet, azt a családot, amelyikbe az Isten elhelyezte a Megváltót, az tényleg teljesen meg volt fosztva minden királyi méltóságtól, dicsőségtől. Meg lehet itt jegyezni, hogy a héberben az a kifejezés, hogy belőle virágszál fog nevelkedni, olyan formát jelent, hogy bőtermő, sok gyümölcsöt termő – tudjuk, hogy Betlehem régi neve Efrata, bőtermő volt. Azután azt jövendöli az Úr Jézusról, hogy tökéletes próféta és tökéletes bíró lesz. És tényleg azt kell látnunk, hogy az Úr Jézus Krisztus egész élete ezen a két oszlopon nyugodott. Hogy Őbenne az Isten tökéletes lelke volt és az ítéletnek legteljesebb igazsága volt. Próféta volt, aki minden kérdésünket meg tudja oldani, aki mindenre tanácsot tud adni nekünk, aki az Istennel közösségben volt, aki titkait kijelentette nekünk, akin a hatalomnak lelke volt. A hegyi beszéd végén is azt mondják ellenségei, hogy nem úgy tanít, mint az írástudók, hanem mint akinek hatalma van. És tényleg ítélőbíró volt, minden szava, egész egyénisége, fellépési módja, minden cselekedete maga egy ítélet volt az emberek számára. A próféta vigasztalása és a bírónak elrettentése, mindkettő megvolt az Úr Jézus Krisztusban.

A prófécia másik része a Messiás országáról nem vonatkozik arra az időre, amelyben az Úr Jézus megszületett. Mint ahogy már akkor is hirdették a betlehemi mezőn az angyalok, mikor megszületett, a Messiásnak az volt programja, hogy ő békességet hozzon erre a világra. Hogy mennyire nem vonatkozik ez az Úr Jézus Krisztus idejére, ezt mutatja nemcsak a történelem, amely szerint ez nem teljesedett be, hanem mutatja a 4. vers második része. Az Úr Jézus ellenségeinek ez a csodálatos megsemmisítése a vég alkalmával fog bekövetkezni. Ez a rész, a 4. versnek második része, bizonyos tekintetben átcúsúszik a Messiás megjelenésének

időpontjáról egy későbbi, a végre vonatkozó időpontra. Ha a próféciaikat meg akarjuk érteni, soha nem szabad nekünk elfelejteni a prófétai látást. Itt Ézsaiás tekintete átcsúszik az Úr Jézus Krisztus megszületésének idejéről egy másik hegyláncolatra, amely között ki tudja micsoda óriási völgy, óriási szakadék van. Így beszél a végről, amikor a Messiás programját valóra váltotta.

Ezzel kapcsolatban felmerül egy kérdés, amelyet sokat szoktak emlegetni, ez az ezeréves birodalom kérdése, hogy talán az ezeréves birodalomra vonatkozik ez a prófécia. Ezt nem tudjuk megmondani. Arra vonatkozólag nincsenek támaszaink, hogy a mennyek országára vonatkozik-e ez, amikor eljön az Úr majd tényleg hatalommal, dicsőséggel, amikor tényleg új földet teremt. Itt felmerül a kérdés, hogy a mennyek országában vannak, illetve lesznek-e állatok. Ezek mind olyan kérdések, amelyek megnehezítik e prófécia időpontjának megállapítását. Azonban mikor a bibliát olvassuk, jó ha meglátjuk ezeket a nehézségeket és jó ha hozzáolvassuk a párhuzamos helyeket, amelyek az előbbi kérdéssel kapcsolatban beszélnek nekünk arról, hogy az egész teremtett világ sóvárgással várja az Isten fiainak megjelenését. Tehát sohasem szabad nekünk megállni a részletekben, sohasem szabad elvenni, mert mindig helytelenül olvassa a bibliát az, aki a fától nem látja az erdőt. Nekünk a lényegre kell meglátni. Nem abban kell elmélyedni, hogy a Messiás béke országának csodálatos megvalósulása az ezeréves birodalomban lesz, vagy pedig az új égben és új földön; lesznek, vagy nem lesznek a mennyországban állatok; ott fog-e az oroszlán szalmát enni, mint az ökör, - ezek nem üdvöntő kérdések. A mi számunkra az a lényeg, hogy a Messiás országának az a vonása, hogy békesség legyen a földön, az reánk tartozik.

Ha ezt az egész próféciai részt megpróbáljuk a saját magunk életére alkalmazni, mindkettőből kell magunk számára tanulságot levonni. Mindjárt az elején megemlítettem az egyik tanulságot, amelyik az volt, hogy nekünk sohasem elég az Istentől egy megaláztatás. Szomorú dolog, hogy nem elég sem egyénileg, sem közösség szempontjából, de mint egyének, Istennel szemben lévő léleknek, mint egyháznak, mint diakonissza háznak, mint családnak, mindig új, meg új megaláztatásokra van szükségünk, különben nem tud megmenteni bennünket az Úr. Rámutattam arra, hogy minél mélyebben alázkodunk meg az Isten hatalmas keze alatt, annál magasabbra fog azután felemelni bennünket. – Ezzel kapcsolatban meg kell nekünk jegyezni, hogy nem szabad nekünk a megaláztatások alatt kétségbeesni. – Mikor jön a megaláztatások sorozata, amelyek kellemetlenek a mi óemberünk számára, nem jólesik az embernek, mikor a szarvait tördelik, de meg kell alatta alázkodni, mert jót akar nekünk az Isten, mikor megaláz. Eljön az idő, mikor a 119. zsoltár írójával azt tudjuk mondani: „*Jó nékem, hogy megaláztál, azért, hogy megtanuljam a te rendeléseidet.*” (71. vers).

Még azt a gyakorlati tanácsot adja, hogy különösképpen nem szabad kétségbeesni akkor, mikor emberi számítás szerint legjobban megaláz az Isten. Mikor úgy érezzük, hogy életfánk ki van vágva, hogy csonkák vagyunk, hogy mindenünk elvételétől tölünk, ami kedves dolog nekünk, akkor nő ki egy igénytelen kis vesszőszál, az lesz az új jövőendő minden dicsőségének hordozója. Milyen csodálatos vigasztalás ez az ige a megalázott lelkek számára: csak el ne szakadjunk azoktól a belső forrásoktól, amelyekkel való kapcsolat biztosítja, hogy a levágott törzsből még kinő egy kis vesszőszál.

Ennek a prófécianak a másik része beszél nekünk a Messiás országról és ezzel kapcsolatban mindenekelőtt azt akarja lelkünkre kötni, lássuk meg azt, hogy az Úr programja a békesség. Annyira a békesség a programja, hogy nemcsak az emberek között akar békességet, hanem az állatok és állatok, az állatok és emberek, az emberek és az állatok között is békességet akar, azt akarja, hogy az állat ne bántsa az embert és egymást és az ember ne bántsa az állatokat.

De ha az az Isten akarata, hogy mi az állatokat ne bántsuk, hogyne volna az az akarata, hogy egymást ne bántsuk?! Ha az Isten azt akarja, hogy a farkas és a bárány együtt lakozzon, hogyne akarná, hogy két diakonissza tudjon békességben együtt lakni. Ha az Isten azt akarja, hogy a vipera lyukánál játszani tudjon a kis gyermek, hogyne volna az az akarata, hogy az emberi nyelvnek minden mérges fullánkját törje össze az Isten szent Lelke?! Hogy ne legyenek harapós emberek, ne legyenek egymás életét megmérgező emberi lelkek, a keresztyén közösségben.

Még egy dologra rá kell mutatnunk ezzel az Igével kapcsolatban; ami azonban nem annyira egyéni életünkre, mint inkább a keresztyénség, a világ jövődjére vonatkozik. – Vannak, akik ezzel az Igével kapcsolatban az úgynevezett pacifizmus zászlaját bontják ki. /A pacifizmus az a mozgalom, amelyik azt akarja elérni, hogy az egyes államok szereljék le hadseregüket, tehát a háborúellenes mozgalom./ Ezek az emberek egy nagyon merész gondolat következtében jutnak erre a meggyőződésre. Ez a merész gondolat az, hogy a Messiás országára vonatkozó jövődőlés erre a földre szólna. Erre vonatkozólag pedig, nincsen semmiféle olyan biztos támpontunk, hogy arra építeni lehetne, sőt azt kell mondunk, hogy Máté evangéliumának 24. fejezetében, ahol az Úr Jézus Krisztus beszél a világ végének jelenségeiről, azt olvassuk: „... *Hallanotok kell majd háborúkról és háborúk híreiről...*” (6. vers). Az a tény, hogy a világ végén az Úr Jézus megállapítása szerint még mindig lesz háború, maga elegendő lenne, hogy meggondolásra bírja azokat az embereket, akik mindenféle nemzeti önvédelemtől akarják a nemzetet megfosztani és valami naiv gondolattal az örök béke propagálóiává lesznek. – A pacifizmus nem a keresztyénség talajából nőtt ki, hanem annak a humanizmusnak nevezett lelki irányzatnak talajából, amelyik homlokegyenest ellentétes álláspontot foglal el az ember megítélése tekintetében. A biblia álláspontja az emberről az, hogy az ember teljesen megromlott, elveszett, elkárhozott és az emberi szív belsejéből származnak a gonosz cselekedetek. Ezt a világot újjászületés, új ég, új föld, új ember válthatja meg, nem lehet belőle kinevelni. A humanisták azt gondolják, ki lehet neveléssel küszöbölni. Hivatkoznak arra, hogy az emberek réges-régen saját maguk szolgáltattak igazságot a vérbosszú formájában, most azonban vannak bíróságok és nem ölik meg egymást. Ugyanígy ki lehet küszöbölni a háborúkat, népszövetségre és békebíróóságokra lehetne bízni az ellentétes érdekek eldöntését. Ezzel szemben hivatkozhatunk arra, hogy jó, megvannak a bíróságok, de mindazért mennyi gyilkosság, önbíráskodás, önelégtételvezés van még ma is. Megvan a Népszövetség, de a Népszövetség bírósága minden munkájának eredményét mutatja az a háborús viszály, amely kitört, vagy kitörőben van. Érdekes, hogy éppen a pacifista irányzat a legszorosabb összeköttetésben van azokkal az ideális elgondolásokkal, amelyek vérrokona a kommunizmus ideális gazdasági rendszere. – Nem ott van a hiba, hogy helytelenül képzelnek el gazdasági rendszert, hanem helytelenül ítélik meg az embert. – A kommunizmus volna a legideálisabb államforma, ha nem emberek, hanem angyalok élnének a földön, de a legrettenetesebb pokol, mert emberek élnek. Sokan vannak, akik a pacifistákra úgy néznek, mint a kommunisták előfutáira. A pacifizmus gyengíti a nemzet ellenálló képességét, gyengíti azokat a célkitűzéseket, amelyek a nemzet önvédelme szempontjából szükségesek.

Ebből a szakaszból jegyezzük meg, mint nekünk szóló gyakorlati tanulságot, ami számunkra legfontosabb: A megaláztatás mindig javunkra szolgál, ki magát megalázza, utána mindig felmagasztaltatik és – az Úr azt akarja, hogy a diakonisszák békességben éljenek egymással.

Ámen.